

Vendar zre z začudenjem in skoraj z občudovanjem in veseljem svojega otroka, ko hiti z radostnim in lahkim korakom proti šolskemu postlopu, ki je bilo nekoč toli osovraženo!...

O, leskova mast, o doba najbolj črne dresure: saj imaš ravno dandanes — v dobi stoletja otroka! — v večini Evrope svoj najslavnejši čas in najobilnejšo žetev! Iz zibelke kradeš staršem otroke, da jih vzgojiš za — za — za —. Ko si, človek, stvar brez duše, kaj si? Hodi mimo, zla usoda, in ne razpni svojih nesrečnih, temnih peruti tudi nad mojo domovino!

Ampak pomlad se bliža. Dih novega časa je vsekakor v zraku. Čeprav je svoboda pritlikava, čaka vse na dobo, ko bo mogoče sprostiti vse sile za boljše in sončnejše življenje, kot je le-to za nami. Nekdo, vidimo, vodi svojo čredo v Kanaan; pa tam zopet nekdo. Najstrašnejša orožja jim čistijo pot v obljubljeni deželo. Sredi najslabjega gospodarskega in socialnega procesa, ki mu

ne vidimo dna. Pomlad se bliža in tedaj se radi razbesne hudourniki. Novi čas je v zraku. Tudi naše podeželje mu prisluškuje.

Toda mi še nismo čreda. Ali mogoče smo? Mar ne bi radi zlobikovali samega sebe, to je vso gmoto, ki ji je ime ljudstvo, v človeka, ki bo vsaj toliko sebičen, da bo znal ceniti svobodo in samega sebe kot človeka, ne da bi postal stvor brez duše? Moramo naprej, v resnični napredek!

Da, tudi v podeželsko šolo se seli pomlad. Je še negodna, toda pomlad je. Žal, da samo v šolo! Groza kazenskega mesta mora miniti. Razlika med mestom in vasjo mora pasti. Kdor to domovino, to zemljo, to ljudstvo zares ljubi, mora posvetiti vse sile kulturnemu napredku, predvsem pa gospodarskemu in socialnemu izboljšanju podeželja. Če bomo vsi storili svojo dolžnost, se nam ni bati za bodočnost! Poudariti pa je treba še enkrat: takšno delo zahteva celega človeka in celo ljubezen!

Smučarski tečaj za ljudskošolske učitelje

Gorjuše, v februarju 1940.

Kakor lani, tako se je zbralo tudi letos v romantičnem, gorskem, 976 m visokem naselju triglavskega predgorja Gorjušah 10 idealnih prosvetnih delavcev, da si pridobijo onih spretnosti, predvsem metodskih, ki so potrebne za uspešen pouk smučanja v ljudski šoli.

Da je ta pouk potreben, je najlepši dokaz škofjeloški okraj. Šolski obisk teh šol, ki leže večinoma visoko med hribi, se je kljub visokemu snegu močno dvignil, odkar prireja naš znani propagator smučanja, učitelj Jančo Sacherl, nedeljske smučarske tečaje po gorskih naseljih škofjeloškega okraja. Smučanje naj bi se uvedlo kot šolski predmet zlasti tam, kjer naj bi smučil služile kot prometno sredstvo in to naj bi bil glavni namen tega pouka. V to stran je bil tudi usmerjen načrt pouka v našem tečaju.

Ni torej čudno, da je dal pobudo za naš tečaj baš Jančo Sacherl, ki je važnost in potrebo takih tečajev že zdavnaj uvidel. To njegovo prizadevanje sta s svojo naklonjenostjo podprla kr. banska uprava, ki je dovolila potrebne dopuste ter v glavnem financirala tečaj in pa J. Z. S. S., ki ga je organiziral.

Tečaj je trajal sedem dni ter je svoj namen popolnoma dosegel. Tečajniki smo se zbrali iz škofjeloškega, logaškega, kamniškega, gornjegrajskega, laškega, kočevskega, novomeškega in slovenjegrajskega srca. Pod streho so nas vzeli pri Torkarju, nekaj pa pri sosedu. Hrano smo pa imeli vsi pri prvem. Izborna kuhinja je nedvomno tudi mnogo prispevala k dobremu uspehu in židani volji.

Vreme nam ni bilo posebno naklonjeno, kar pa nam ni kvarilo veselja do dela. Marljivo smo bili na terenu od ranega jutra do

pozne večera. Po zajtrku ob 7. uri malo smučarske gimnastike, nato na terišče k praktičnim vajam, pred kosilom malo debate o predelanem gradivu, po kosilu počitek do pol 2. ure, zopet na terišče do pol 17. ure, slede predavanja do večerje in nato še prosta debata do 20. ure. To je bil program vsakdanjega dela.

Vse predvideno gradivo se je smoteno obdelalo, pri čemer se je prvenstveno upoštevala metodika stran obdelave posameznih prvin in likov. To je bilo tem lažje, ker so bili v tečaj sprejeti le učitelji — smučarji, ki so že obvladali osnovne pojme v smučanju. Imeli smo tudi praktične nastope s šolsko mladino gorjuške dvorazrednice. Tu je vsak pokazal, kako je doumel pridobljeno gradivo. Nastopom je sledila kritika s strani tečajnikov samih, kakor tudi vodje tečaja. Da se ni pozabilo tudi na organizatorično stran raznih smučarskih prireditev, je bilo poskrbljeno tudi s tekmami v teku, smuku in slalomu. Tu smo bili vse, funkcionarji in tekmovalci. Priredili smo dva izleta in sicer na Koprivnih in na Podkljuko. Vodji tečaja, Janču Sacherlu je pomagal savezni smučarski učitelj Danilo Korč, ki je obenem skrbel za administrativno in ekonomsko stran tečaja.

Prava tovariška prisrčnost in dobra volja sta nas prevečali ves čas. Ustanovili smo celo svoj pevski zbor, ki je zapel pri maši na Koprivniku. Težko je bilo slovo od gostoljubnih Gorjušcev. Vsak si je za spomin vzel s seboj srček ali pristno gorjuško čedro. — Mnogo znanja smo si pridobili v tečaju in to znanje bomo skušali uporabiti na terenu med mladino ter s tem najbolj pokazali svojo hvaležnost vsem onim, ki so kakor koli pripomogli k tečaju.

Smuk!

R-r-r...

UČITELJSKI POKRET

Raziskavanje telesnega razvoja naših šolskih otrok

(Ob skorajšnjem izidu »Prosvete«)

Marsikdo je že izpraševal, kako to, da še do danes ni izšla toliko pričakovana »Prosveta«. Toda vsak, ki jo bo ob njenem izidu prelistaval in samo površno pregledoval vsebino v njej priobčenih razprav, mu bo popolnoma jasno, da ob tako ogromnem delu ni bilo mogoče ničesar drugega ukreniti, posebno še zaradi tega, če se je hotelo njeni vsebini dati ne samo publicističnega značaja,

temveč nad vse resno znanstveno obeležje. Razumljivo je, da tako delo zahteva ne samo primerne čase, temveč ogromnega napora in nad vse velike točnosti pri urejanju materiala samega, pregledovanju istega, posebno pa pri izračunavanju statističnih konstant in zopet pri interpretaciji istih. Zato ni ta »Prosveta« važna samo zategadelj, ker podaja vsaj nekaj osnov statistični metodologiji, ki bodo

pokretajem zelo koristile, temveč tudi zato, ker prinaša do sedaj pri nas nikjer še tako podrobno in metodično obdelane izsledke iz statističnega raziskovanja telesnega razvoja. Zato moram resno priporočati vsemu učitelstvu, ne samo pokretajem, da ne samo z zanimanjem prečitajo, temveč tudi temeljito preštudirajo vsebino te »Prosvete« in da je potem ne odložijo na neki zapuščen konec svoje knjižne police ali pa celo med zavržen časopisni papir. Zavedati se moramo, da je ta »Prosveta« mejna točka našega raziskovanja, vrh v prvem delu našega programa, ki mu še sledi raziskovanje prehrane, in obenem je tudi s statističnega stališča najtemeljitejša študija iz obdelave naših anket. Z objavo iz raziskovanja prehrane bo naš prvi del končan in sledil mu bo drugi del, pravilna uporaba dosedanjih izsledkov v našem praktičnem delu v vseh ozirih kakor tudi zaključki o cilju in nalogah naše šole. Zato naj vsi to »Prosveto« dobro shranijo, ker bo vsako nadaljnje delo brez in njenih podatkov skoroda nemogoče.

Kakšen pomen pa ima vendar vsebina te »Prosvete«, da je tako važna. O tem naj nekoliko napišem.

Kakor vam je gotovo znano in tudi sami ste morali najbrž tako postopati, so se pri raziskovanju telesnega razvoja našega ljudskošolskega otroka do sedaj uporabljale le normalne tujih raziskovalcev, ki seveda niso bile primerne našim razmeram niti v antropološkem, še manj v sociološkem pogledu. Ob takem primerjanju so se večkrat pojavile čudne razdelitve, ki so dale povoda sklepam, da tu ni nekaj v redu. Kakor ste sami opazili, se je večinoma iz njih zaključevalo na veliko podnormalno ali celo v nekaterih starostnih letih na nadnormalno razvitost naših šolskih otrok, četudi so vse ostale okoliščine jasno označevale, da temu ne more biti tako niti v enem ali drugem primeru. Pri celotnem pregledu vseh do sedaj objavljenih raziskovanih primerov ob primerjavi s tujimi normalami se je prav lepo opazilo, da je vzrok v osnovi primerjave same, ker se je vedno pokazala enako nagnjena asimetrična razdelitev. Prestojalci nam ni ničesar drugega, kakor to, da si poiščemo novo »normalo«, ki bo izvedena iz pri nas raziskanih primerov in s tem primerna naši sredini in našemu otroku, čeprav smo si bili v svesti ogromnih naporov kakor tudi pomanjkanja predštudija za popolnoma znanstvenega (antropo- in biološkega) gledišča osvetljenega interpretiranja naših izsledkov. Vendar se nam je naše delo v veliki

meri posrečilo, kar priča »Prosveta« sama in v čemer dolgujemo precejšno zahvalo Šoli narodnega zdravja z direktorjem dr. Borčičem in seveda našemu učitelju in svetovalcu dr. F. Mikšiču, šefu statističnega oddelka.

Pri podrobnem ocenjevanju naših izsledkov, zlasti pa pri uporabi naše, t. j. Pokretove »normalne«, moram opozoriti še na ene dejstvo. Postavitv »normalne«, če bi jo sploh tako smeli imenovati, smo dosegli s pomočjo uporabe biometrično-statističnih metod, ki so nam nudile dovolj točno in matematično natančno zanesljivost pri določanju mej tipov vsakega starostnega razreda. S tega stališča je naša metoda vsekakor pravilnejša in tudi uporabljivejša kakor pa so bile metode pri postavljanju tujih normal, ki so se naslanjale samo na gola medicinsko-klinična opazovanja posameznikov, vzeti iz skupne ljudske strukture, kar je zlasti očitno pri Stratzu. Tudi v tem je vzrok več o tako velikem razlikovanju naših izsledkov od onih. Vendar s tem ne mislim trditi, da so naši izsledki že tudi merilo za popolnoma pravičen, zdrav razvoj človeškega telesa neke starostne stopnje, ker bi bilo treba tu upoštevati še vse ostale čimtelje takega zdravega razvoja, kot vsebino krvi, t. j. ščavnost, mišičje, turgor, morebitne bolezni itd., zlasti pri raziskovanju posameznih primerov. Toda nam ni bilo ležče na tem, da doženemo mere za popolnoma pravilni telesni razvoj, temveč da dobi oni večinski tip telesne mere v enem izmed starostnih let, ki pri upoštevanju vseh primerov, dobro, srednje in slabo razvitih, podane matematično zanesljive podatke za tipizacijo, ali pa, če hočemo tako imenovati, normalo telesnega razvoja naših otrok. To se nam je na podlagi zbranih podatkov posrečilo in sedaj je na naših sodelavcih, da skušajo ob primerjavi objavljenih tipov in svojih izsledkov poiskati one primere, ki ne ustrezajo tipom, in izvajati na podlagi tega primerne zaključke.

Naše delo o raziskovanju telesnega razvoja pa s tem ni zaključeno. Čez nekaj let, ob intenzivnem delu in prav tako intenzivni uporabi sedaj objavljenih podatkov mogoče že po 3 letih, nam bo potreba konstatirati, ali ustrezajo tipi, ugotovljeni na podlagi do sedaj nabranega gradiva, v večini primerov. Ponovno bo potrebno preiskati našo mladino, toda še v večjem obsegu kot sedaj. Takrat bo potem lahko naša »začasna normala« dobila svojo končno veljavno potrditev. K temu cilju pa nas vodi le resno in intenzivno delo.

Debevec Boris

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Mlajši rod

Mlajši učiteljski rod se že dokaj časa bori za restavriranje našega učiteljskega, ker vidi, da res v marsičem več ne zadošča.

Zato pa, ker je morala mlada generacija študirati na učiteljskih, ki marsikomu niso po volji, ne more in mu tudi ni dovoljeno, da jo v slabem smislu kritizira. Krivico dela mladim učiteljem oni, ki trdi, da ne zna mlad učitelj učiti kmeta kmetovati, da ni umen sadjar, trsnicar ali drevcesničar, da ne zna čebelariti itd. Zavoljo tega neznanja (čeprav tudi mladi učitelj dobro čebelari, ima vzorne drevcesnice in ...) je lahko vseeno odličen učitelj. Poglavitna je ljubezen do naroda in mladih duš, katere vzgaja. Mnogokrat se čuje, da je bil ta ali oni stari učitelj res pravi učitelj, ker se je dobro naučil kmetovati in to učenost tudi učil poverjeni mu narod. Res je; tudi to je potrebno. Toda poglavitno je, da človek postane pravi človek. Ni prvi in poglavitni namen učitelja, da iz kmečkega otroka naredi samo dobrega orača ali umnega govejereja, v prsih bi pa imel kamenito srce za vse, kar je lepega in dobrega.

Mlado učitelstvo ni naše. Ono ne razume kmeta. Našega otroka bodo čisto skvarili. Učijo ga same neumnosti. Take očitke mora mlajši rod dan za dnem čitati in poslušati, med tem, ko dela z vsemi silami za tem, da bi se zboljšalo obupno stanje našega kmetovalca. Posebno za onega, ki zasluži le 8 din dnevno, ki ima deco boso in nago, ki nima sredstev za zdravnika. Za onega, ki spi po hlevih in vlažnih kočah, kjer je leglo jetike in podobnim boleznim. Mladi rod preveč dobro pozna onega, ki v resnici obdeluje polje in vinograde raznim bogatim kmetom. Kdo drugi, kot pa mladi rod učiteljev zbira statistike, ki jasno kažejo nezno stanje podeželskega človeka.

Izrečite objektivno sodbo o mlajšem učiteljskem rodu, ki spoznava vsaki dan bolj, da je neuspeh v vseh šolah ravno v nemogočem socialnem položaju našega pravega poljedelstva.

Ali naj učimo kmetovati z umetnimi gnojili, če jih nihče kupiti ne more. Ali naj učimo vse bolj podrobno o vsemogočih poljedelskih strojih, če pa v vasi niti enega ni. Učiti pa moramo brezpogojno o orodju, ki

Zmago Švajger:

VELIKI DAN

(Iz zbirke: Med tovariši.)

»So v življenju dnevi, ko človek ničesar ne vidi, ne čuje in ne sluti. Niti dvomov ni! Človek se bliža k topi popolnosti in zapre vdano pred seboj in drugimi svoje oči. Čez obraz se mu razlije čuden mir. In slepci vidijo na njegovem licu srečo!

Le ob velikem dnevu se človek zopet zbudi iz vsakdanje dremavosti, radovedno odpre oči in išče življenja, tovarišev, ljubezni, odkrite in tople besede — misli, ki bi nam pokazala našo pravo podobo, obdano z okvirjem resničnega življenja naših dni. In nič več bi si ne želel na tem svetu, kot videti naše obraze v živi procesiji ob tej podobi...

Najboljši izmed tovarišev bi nam moral v uvodu (namesto običajnega poročila) odkrito povedati, da se vsaki pesmi, ki se poje iz leta v leto z isto melodijo, manjša tudi iz leta v leto krog njenih poslušalcev. — Res je, tu pa tam še kateri malo prisluhne, morda nas celo pohvali — toda ne varajamo se, pesem z našim napovedom rada ostari in pride počasi v pozabo! Pesem, ki poje le o važnosti enega stanu, pač ne bo nikoli ponarodela... Le zdrav dih iz življenja jo lahko še reši, da je ne bomo lepega dne peli samo sebi! Stanovska prosveta lahko ima samo naš napev, pesem o kruhu pa mora imeti melodijo, ki jo bodo lahko pele množice šolanih in nešolanih pevcev, pesem o kruhu — sanje in hrepenenje malih — naj ima zdrav napev, ki se je rodil v ljudstvu!

Ko bi izzvenele zadnje besede, bi se pričela procesija. Človek bi jih gledal kot ničesar nikoli! Počasno bi prihajali...

Tovariš predstojnik z uglašenim korakom! Prijubljen je. Vsi ga imajo radi. Prepričan

je, da bi si tovariši izvolili boljšega predsednika, če bi ga našli. Z vedno se smehljajočim obrazom bi brez strahu odložil dopise. Za trenutek bi pozabil na nje in se ustavil ob podobi. — Svečan molk navzočih tovarišev, čeprav društveni zvonček počiva: »Tako, tako,« bi mrmral, »toliko življenja brez nas in dopisov! Nobenih predlogov — čudoviti dih trpljenja jih vodi v eni sami veliki misli... Kam? Nikjer ni videti zlate sredine!«

Dovolj. Vrnili bi se nazaj k mizi. Pred njim bi ležali dopisi... papir našega časa!

Tovariš tajnik! Spodobno bi dvignil zamišljeno glavo, pogled bi mu splaval preko tovarišev in tovarišic k predsedniku, počasi bi zapustil tajniško mizo in s pesniškim zanosom občudoval podobo. »Videl sveta sem in ljudi, videl sem bogatino življenje in revežem daroval sem toplo besedo v grenke dni! — Tovarišicam z našo živo besedo, kazal sem večkrat, kje doma je trpljenje in kje poznajo res bedo. — Tajinstvena slika, sijajen uvod k umevanju odlomkov iz Gorkega drame: Na dnu, ob tajniškem poročilu!«

Z zavestjo, da bo ob prvi priložnosti, če ne bo napovedanega predavatelja o pogozdovanju ali čem podobnem, o tem tovarišem predaval, bi se vračal na svoje mesto. Na vedno jasno čelo bi padel mrak, ki se zaje-dava v dušo in sili človeka k trajnejši svetlobi. Na tajniški mizi bi za trenutek brez posebne vrednosti slonela znana knjiga...

Tovariš blagajnik — človek iz carstva števil, bi se pomaknil bliže. Resen bi bil kot vedno. Živa naša vest je. Ta članarina — vkopan kamen spodtike in glavna točka obnege zborna, je še vedno najsigurnejše kazalo stanovske zavesti in sloge ter moči med nami. Ob nobeni priložnosti ne bo pozabil poudariti težav, ki nastanejo zaradi nerednega plačevanja članarine. Danes je izgubil bitko — nekaterim članom so zmanjšali članarino na račun zlate rezerve, ki je pač draga vsa-

kemu dobremu blagajniku! Huda reč je s temi nesrečnimi številkami! — Ob podobi je. Poslovil bi se rad od števil. Ne more — ves je v njih! »Toliko ljudstva — takšno društvo — pa brez blagajniške knjige! Ni mogoče! Če je le nimajo skrite — kdo ve? Najbrž blagajnik ni viden — članarino pa plačujejo ob priliki. Na občnih zborih, če jih sploh imajo, najbrž o njej ne glasujejo. Vsaj soditi je tako. Takšen svet!«

Pomikal bi se dalje. Tajna o članarini in o blagajniku, ki ga ni videti, bi mu težila korak.

Tako bi prihajali in odhajali. Srce polno dvomom o življenju, ki bi ga naj vodili, bi se zrcalilo v naših očeh...

Tovariš pokretaš! Z mladeniškim korakom bi se vlnjudo blizal podobi. Dobro pozna življenje najširših plasti našega ljudstva. Beležnica ga na sleherni poti navadno spremlja. Ustavil bi se. Čudno — beležnica bi ostala v žepu! Viden vtis mu je čitati z lice. »Glej jih no, kako živijo! Kakšna neki so njih pravila, če jih sploh imajo? Gotovo jih nimajo! Kje neki je njih delovni načrt? Toda kljub temu je videti živahno delavnost in neki skriti red. Prava skrivnica življenja! Neverjetno! Mnogo čednih pravil sem že prečital in sestavil, marsikaj zanimivega za naše oči sem že videl od svojih študijskih raziskovanj vasi, kaj takšnega, ne, kaj takšnega pa še res ni v naših beležkah!«

Vračal bi se k svojim. Na obrazu bi mu čital nemir — beležnica bi skrivnostno počivala v žepu...

Blizali bi se najmlajši...

S sipin brezposelnosti so prišli tovariški med svoje. Vero v knjižno modrost, v moč vzgojnih nauk, v resničnost lepih besed in v človeško pravico, so jim omajali ljudje, ki so jih morali srečavati na poti do kruha. Tudi ti bi obstali pred podobo! Vse bližja bi jim

bila kot ostalim... Pogled bi jim lepel zdaj na podobi, zdaj zopet ob tovariših, ki so jih vzeli med se. Našli bi sebe in videli, da so vez med njimi! Obrazi s podobe bi jim bili znani s poti, ko so bili lačni kruha in pravice do življenja. Nič začudenja!

Odhajali bi... V očeh volja do dela! Zavest skupnosti in iskrenega tovarštva bi jih vodila tja, kjer se vsak dan čuje, da živi naš narod! — Življenje bi vsem smehljaje pisalo skrito pravilico sodobnosti...

Tako bi radovedno zrl v živo procesijo, iz oči bi ji zajemal misli, in ne bal bi se več teme med nami!«

Tako stoji zapisano v dnevniku učitelja Nerada, ko se je vrnil z zborovanja in hotel pričeti novo življenje...

Kako smo proslavljali praznik sv. Save

(Dopis iz vardarske banovine)

V Crni Reki, kjer služujem, in mislim, da tudi po vseh okoliščinah vseh, se praznik sv. Save, kot povsod v Srbiji, smatra kot dan šolske slave, vendar s to razliko, da imajo glavno besedo na slavi starši otrok, odnosno vsa vas, otroci pa samo deklarirajo nekaj pesmic in prisostvujejo rezanju kolača. Vsa vas pa potem v šoli pije in se zabava do pozne noči. Torej praznik vse vasi.

Že zgodaj zjutraj so prišli otroci v šolo, umiti in kolikor mogoče lepo oblečeni. Bil je njihov praznik, edini v letu, da je bil res

ga je v vasi največ in katerega rabi vsak. To orodje je motika, s katero se poljedelski človek 14 ur dnevno muči za 8 din in malo pi-jače. Povejte nam oni, ki pravite, da ne raz-umemo kmeta in kmetovanja, kako naj opi-šemo v praktičnih gospodarskih znanjih to orodje, ki dela žuljave roke in prikljuje de-bele znojne kaplje na suh in sestradan obraz. Ali naj govorimo o železu in ročaju? Ne! Učiti nam je o ljubezni do zemlje in do dela ter plemenititi otrokovo srce.

Vedite pa tudi, da mlajši učiteljski rod ne vzdihuje. On dela in bo delal, dokler ne

bo v življenju zmagal. Pač pa zahteva samo eno — svojo pravico!

Vsi učitelji so apostoli velike ljubezni do kralja, naroda in države. To delo oprav-ljamo z največjim veseljem. Eno pa nas greni in nam ovira razširjanje evangelija ljubezni. To je zagrenjenost! Zagrenjenost, ki se je rodila od pomanjkanja nam najpo-trebnejšega za življenje. Vi vsi, ki odločate o našem socialnem položaju, nam morate priti v pomoč, sicer boste vzeli iz naših ra-men veliko odgovornost, ki jo imamo od trenutka, ko smo postali učitelji. K.

Splošne vesti

Tovarišem v okolici mest in trgov

Po uredbi ministrskega sveta z dne 19. decembra 1935. spadajo vsi kraji, ki so vklju-čeni v ožji ali širši gradbeni okoliš bližnjega mesta ali trga v oni draginski razred, kakor mesto ali trg. Kateri so ti kraji, najdete v ba-novinskem Pravilniku gradbenih predpisov, v »Službenem listu« od 19. avgusta 1933., kos 67/815. Ti kraji niso le v okolici večjih mest, ampak tudi, n. pr. Dolga vas pri Dol. Len-davi, Videm pri Krškem, Boštanj pri Sevnici, itd. Državnim nameščencem in upokojencem iz teh krajev grede torej od 1. oktobra 1935. iste draginske doklade, ki veljajo za mesto ali trg, v katerega gradbeni okoliš spadajo. Ako je kdo le nekaj časa služboval v takem kraju v dobi po 1. oktobra 1935., mu pripada za oni čas povračilo razlike. Isto velja za one, ki so služili v mestu priključenih občinah, če se je priključitev izvršila po 1. oktobra 1935. N. pr.: A je služboval v Krčevini pri Mariboru od 1. septembra 1936. do 1. maja 1938. in je prejemal osebno draginsko doklado III. raz-reda. Naj služi sedaj kjer koli, mora dobiti povračilo razlike po 100 din mesečno za vsoto dobo, kar zneso 2000 din. Vse to velja tudi za upokojence. Aktivni učitelji naj se obrnejo v tej zadevi s primerno vlogo na dravsko fi-nančno upravo, upokojenci pa na dravsko fi-nančno direkcijo. A. K. učitelj v pok.

Da bo zadeva jasnejša, priobčujemo tudi pravilnik, ki je izšel v 432. številki »Službe-nega lista«, l. 1933., in spremembo, ki je izšla v št. 138. iz l. 1938.

PRAVILNIK

o gradbenih predpisih za sela, ki so v nepo-sredni bližini mest in trgov.

Na podstavi določil odst. 2. in 3., § 127. in odst. 2. § 138. gradb. zakona predpisujem gradbeni pravilnik za sela, ki so v neposredni bližini mest in trgov.

Člen 1.

Zaradi varovanja javnih gradbenih, hi-giensk, prometnih in estetskih interesov ter onemogočanja uveljavljanja gradbenih predpisov v selih, ki so v neposredni bližini mest in tr-gov, veljajo materialna določila 1. dela grad-benega zakona tudi za naslednja sela, odnos-no občine:

1. Vič, Zg. Siska, St. Vid, Ježica, Moste, Dobrunje in Rudnik pri Ljubljani.
2. Gaberje, Lisce, Lava, Breg in Zavod-na pri Celju.
3. Krčevina, Košaki, Pobrežje, Radvanje, Tezno, Studenci pri Mariboru.
4. Sp. in Zg. Breg ter Vičava pri Ptuj.
5. Zakot pri Brežicah.
6. Boštanj in Log pri Sevnici.
7. Dolga vas pri Dolnji Lendavi.
8. Mekinje pri Kamniku.
9. Stob, Studa in Vir pri Domžalah.
10. Prevrat, Blato in Pristava pri Konji-cah.
11. Stražišče, Primskovo, Huje in Klanec pri Kranju.

vsaj malo tudi njihov. S pomočjo služitelja so iznesli iz razreda vse do zadnjega. Klop, tablo, peč, mizo, stol, majhno stelažo za zvezke, s stene so sneli vse, kar je bilo pri-bitega na njej, tako, da razen kraljeve slike ni ostalo nič drugega, kot štiri stene. Okrog šole pa v snegu klopi, tabla in še napol vroča peč.

Kmalu za njimi so začeli prihajati starši iz vse vasi, otovorjeni s steklenicami žganja in hrano za ves dan. Kot domačina slave so me pozdravljali s stiskanjem rok, deloma tudi roko poljubljajo, in pa s pozdravom: »Sretna slava!«, nakar sem odzdravljaj, kot sem se že prej naučil, s odgovorom: »Sretna neka je — da Bog dao in do godine!« Kmalu je prišel tudi »kuma«, sosed, ki je bil za to slavo izvoljen za kuma. Prinesel je svetosav-ski kolač in kot ceno za svoje kumstvo, 25 litrski sodček žganja in 12 parov opank za otroke. Kolač in opanke smo položili na majhno mizo, kum je prižgal tanko svečo in jo zabodel v kolač, služitelj je prinesel še lonec kuhane pšenice, prišla sta še najimo-vitejši meščan »gazda Andon« in občinski tajnik in slava se je pričela.

Majhna, 5 × 4 m velika šolska soba je bila do zadnjega napolnjena z ljudmi, v enem kotu otroci, za mizo s svetosavskim kolačem smo stali kum, tajnik, »gazda Andon« in jaz in neko svečano razpokoženje je objemalo vse. Občutil sem nekoliko treme, ker nisem poznal obreda, pa sem moral sodelovati pri njem. Tajnik mi je obljubil, da mi bo sproti dajal instrukcije z desne strani, kum z leve, in tako se je začelo.

Z lopatico z žerjavico in s kadihom je kum najprej trikrat obkrožil kolač in se pri tem križal in za njim ostali ljudje. Jaz sem se zmotil, pa sem se križal po naše, tajnik me je sunil s komolcem in sem hitro popra-vil. Kum je nato odložil lopatico, se pri tem

12. Bistrica pri Trzinu.
13. Videm in Stara vas pri Krškem.
14. Gradec pri Litiji.
15. Gornji Logatec.
16. Gornja Bistrica pri Slovenski Bistrici.
17. Stara Loka, Trata in Stari dvor pri Škofji Loki.
18. Kurja vas, Sava in naselje »Pod Mo-žakljo« pri Jesenicah.

Člen 2.

Predmeti, že rešeni na prvi stopnji, se obravnavajo po dotedanjih predpisih.

Člen 3.

Z dnem, ko zadobi ta pravilnik moč, pre-stanejo veljati materialni predpisi dosedanjih stavbnih redov, kolikor se nanašajo na kraje, ki so navedeni v čl. 1. tega pravilnika ter na-sprotujejo materialnim določbam 1. dela grad-benega zakona. Oblastvena pristojnost ostane neizpremenjena.

Člen 4.

Ta pravilnik stopi v veljavo in zadobi obvezno moč, ko se razglasi v »Službenem li-stu« kraljevske banske uprave dravske ba-novine.

Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani.

Zastopnik bana, pomočnik

dr. O. Pirkmajer s. r.

SPREMENBA PRAVILNIKA

o gradbenih predpisih za sela v neposredni bližini mest in trgov.

Na podstavi odstavkov 2. in 3. § 27. in odst. 2. § 38. gradbenega zakona

spreminjam

določilo čl. 1. pod točko 1. »Pravilnika o gradbenih predpisih za sela v neposredni bližini mest in trgov« (Službeni list kraljevske banske uprave dravske banovine št. 432/67 iz leta 1933.) tako, da se glasi:

1. Sedanje upravne občine St. Vid, Smart-no pod Smarno goro, Ježica, Podgorica, Polje, Dobrunje, Rudnik pri Ljubljani in vzhodni del upravne občine Dobrova (kraj Kozarje, Vrhovce in območje Tržaške ceste).

Ta sprememba stopi v veljavo in dobi obvezno moč, ko se razglasi v »Službenem listu kraljevske banske uprave dravske ba-novine«.

Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani dne 1. marca 1938.

Ban:

dr. Natlačen s. r.

— Prosti mesti, V srezu Črnomelj sta prosti v Podzemlju 2 mesti (1 moško, 1 žen-sko).

KDOR UČITELJ, TA ČLAN
UČITELJSKE TISKARNE!

zopet začel križati in priklanjati pred kola-čem z besedami: »Neka je sretna slava! Šta popili, Bog da nam napuni, šta potrošili, Bog da nam naviži.« itd. »Neka nas čuva sv. Jo-van, sv. Džorde, sv. Atanasije, i do godine opet neka bude!« Njegove želje in prošnje so vzbudile splošno veselost. Nato je obilil kolač z žganjem, zopet smo se križali, nato peli: »Oče nas, iže jesi na nebesih...«, s kumom, tajnikom in gazdo nato vrteli kolač okrog navpične osi in nato so ga dali meni v roke, da ga presečem. Po danih navodilih sem se trikrat prekrizal in trikrat dvignil kolač visoko v zrak, ga nato s precejšnjo mero nerodnosti narezal na štiri dele, zopet smo se križali, s kumom poljubljala vsak del kolača posebej, zopet se križali itd. Jaz ne vem, ali sem delal prav, pri molitvi sem seveda po naše sklenil roke in šele na tajnikov opozorilo jih prekrizal na prsih, toda končno je vseeno vse srečno minilo, po zaslugi taj-nikovi, ki mi je kar na glas začel suflirati. Še razdelitev kolača, pšenice in opank med deco in prvi del sporeda je bil končan.

Nato so na isti mizi začele deklamacije otrok. Ker sem šele 2 dni pred slavo dospel v Crno Reko, so se otroci kar sami naučili pesmi za deklamacijo. Po večini so si izbrali narodne pesmi o kraljeviču Marku, o majki Jugovičev in podobne, dolge po 6 do 12 strani v čitanki. Deklamiralo je vseh 32 učen-cev in tako je to deklamiranje trajalo več kot eno uro. Medtem so ljudje že pričeli pri-našati od nekod mize in klopi, jih napolnili z žganjem in jedili in že začeli s splošno za-bavo. Od zunaj se je že začel glas bobna in nekake violine, nazvane »čemanec«, godci so prišli iz sosednje vasi in kmalu se je na snegu začelo kolo. Otroci so med tem kon-čali z deklamacijami in odšli ven. V šolski sobi pa se je začelo splošno pitje in jedenje. Nekaj časa sem sedel v sobi, nekaj časa zu-naj igral kolo, zopet v sobo nazaj, debate o

Osebne zadeve

—i Premeščeni so po prošnji: Vole Ivana iz Bučke v Smlednik, Slapar Nikolaj iz Stu-denca v Smlednik, Znidar Vincenc iz Olšev-ka k Sv. Miklavžu (Ptuj), Kert Jožef iz Pil-štanja k Sv. Rupertu v Slov. gor., Lužnik Franc in Ivana iz Gor. Lendave v Vidonce, Glavnik Ljudmila iz Gor. Lakoša v Cven, Mlaker Franc iz Zavrča v Vojniki, Rečnik Er-nest iz Zetel k Sv. Florjanu (Šmarje), Galun Terezija iz Sv. Ruperta (Maribor I. breg) k Sv. Antonu (Maribor I. breg), Koman Ma-rija iz Cepelj v Šoštanj, Mohor Marija iz St. Jerneja (Krško) v Koprivnik, Vidmar Viktor iz Kozičine (vardarska) v Kranj, Skok Ferdo in Ljudmila iz Klenovika in Podzemlja v Sred. Bistrico, Toroš Ljubomil in Jožefa iz Strigove v Potok, Leder Mirko iz Šmihela pri Žužemberku v Ljubljano, Prohinar Zora iz Zaloga v Slovenj Gradec, Židanek Ivan iz Sv. Jurija (Maribor I. breg) v Zg. Sv. Kungoto, Cipot Franc iz Hodoša v Vučjo gomilo, Pod-goršek Karolina iz Sv. Marka k Sv. Antonu (Maribor I. breg), Vrenk Ana iz Polhovgrad-ca v Tomišelj, Bučar Nikolaja iz Tomišlja v Polhovgradec, Bartol Pavla iz Starega trga v Črnomelj, Mazi Gizela iz Senovega v Dovje, Lah Ida iz Majšperga v Pragersko, Karlin Marija iz Podpece v Bloke, Masten Martin

iz Huma v Ormož, Lešnik Ljudmila iz Sv. Marjete (Ptuj) v Ruše, Kodella Ana iz Ko-privnice v Blagovno (Celje), Stuhec Jakob iz Trbonja v Hoče, Kemperle Evalija iz Makol v Svečino, Prah Roza iz Mute v Studence pri Mariboru, Kosi Pavla, šolska tajnica v Mari-boru za učiteljico v Poljčane.

—i Postavljeni so za učitelje: Soršak An-gela v Stranica, srez Slov. Konjice, Lipovž Peter v Leskovcu pri Krškem, Pavletič Julij v Hajdini, Fligel Ivan v Jarenini.

—i Upokojitve. Lampe Pavla, Ljubljana; Merhar Ivanka, Šmarje; Kožuh Valentina, St. Ilj v Slov. gor.; Rus Barica, Kamnik; Krapš Roza, Ljubljana; Betriani Antonija, Tezno; Stanonik Franciška, Celje; Rape Ana, Sv. Ana v Slov. gor.; Bezeliak Ivan, sreski šolski nadzornik, Litija.

—i Napredovanje v V. skupino: Jan Ire-na, Ljubljana.

—i Za upravitelje so postavljeni: Beg Anton, Trbovlje; Richter Ivan, Strigova; Ška-far Ivan, Hotič; Stevančec Rudolf, Tišina; Kastelic Ivan, Sv. Anton, srez Brežice.

—i Opuščen je iz državne službe Dov-žan Franc, Griže pri Celju.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveči in JUU

—i »Naša šola in naše učiteljstvo« je naslov članka v »Domoljubu« od 7. februar-ja, ki pravi med drugim:

Naša šola v primeri z velikimi stroški, ki jih od ljudstva zahteva, nikakor ne rodi potrebnih sadov. Zakaj ne? Zato, ker naj-boljšega sredstva vzgoje noče, vsaj noče v zadostni meri. Noče verske vzgoje. Tega se morate dobro zavedati in zato s sedanjo šolo ne smete biti zadovoljni! Dve uri verouka na teden med dvajsetimi ali tridesetimi urami — kaj je to? Pri vseh drugih predmetih pa otrok ne sliši nič, da je ustvarjen za kaj višjega kakor za to ubogo zemljo. Verski pouk je od drugih zgolj svetnih šolskih pred-metov skoraj ubit, zaduščen. Ni čudno, če po končani šoli mnogi mladi ljudje tako nanj pozabijo! Ni čudno, če je med ljudmi toliko verske nevednosti, nevednosti o najvažnejših vprašanjih življenja. Vse mogoče človek ve, samo tega ne ve, zakaj je na svetu. In to je vprašanje vseh vprašanj. Kdor tega ne ve, ne ve nič! Tava po svetu kakor božji volek, ne vedoč, ne kod, ne kam.

Ali ne vidite, da naša šola ni prava, da šadovi te šole niso v primeri z ogromnimi stroški, ki jih imate zanjo?

—i Iz zasedanja banskega sveta posne-mamo po »Slovencu« od 13. februarja sle-deče:

V ljudskem šolstvu nam manjka danes 1312 učilnic in približno 300 srednjevelikih šolskih poslopj s po štirimi učilnicami. Pr-manjkljaj znaša 25 % v primeri z obstoječim stanjem. Posledice tega so velike.

Delež banovine po vzdrževanju ljudske-ga šolstva, t. j. pokrivanje stroškov vse reži-je razen plač učnega osebja, je poln in učin-kovit. Dotacije se izplačujejo v največjem redu.

Nadalje imamo 4135 oddelkov in 3907 učnih moči, manjka torej 228 oddelkovih učiteljev. Temu primanjkljaju je krivo dej-stvo, da 425 učnih oseb ne poučuje, na drugi strani pa je tudi skupno število postavljenih učnih oseb premajhno. Poleg tega je tudi vzgoja učiteljskih nepravilno usmerjena.

politiki, o vojni, o Sloveniji, in vseh mogočih stvarih. Tako je kmalu minilo poldne in še par ur za njim. Ljudje se razgovarjajo, pi-jejo žganje (popilo se ga je gotovo kakih 60 litrov), se razgovarjajo in zopet pijejo. In med tem vedno »gospod učo« sem, »go-spon učo« tja in to povej in ono povej, kli-čejo me v kolo in zopet nazaj, tako, da sem nešteto krat moral kar po sredi mize med lončenimi posodami in steklenicami z žga-njem, da sem mogel priti na svoje mesto.

Okrog dveh popoldne se je začela lici-tacija za izbiro kuma za prihodnje leto. Kdor da več žganja in več za otroke, ta je kum. Padel pa je predlog, da naj se v bodoče da raje neko vsoto denarja, ki naj ostane kot šolski denar, pa manj žganja in brez opank. Vsak oče bo sam obupal svoje otroke, je dejal. Predlog je bil sprejet in jaz, vodil sem izbiranje kuma, sem pozval vaščane, da naj se torej javijo. Javil se je Radenko, kmet iz Bajinovske Male, Ponudil je »10 kila raki-je« in 50 din. Če pa kdo da več, pa naj da. Kme-tje so zmajevali z glavami, več pa nihče ni ponudil. Dolgo časa je ostalo pri tem. Videl sem, da so trdi, kadar je treba dati denar, pa sem hotel malo dvigniti ceno. Vprašal sem kuma, če more tudi učitelj biti izbran za kuma in ko mi je on potrdil, da po nje-govem mnenju lahko, sem se sam javil z »10 kila raki-je« in 200 din. To jih je osupnilo, ker še nikdar niso imeli učitelja za kuma. Postalo jim je nerodno, da bi izmed sebe ne mogli najti kuma, ki bi dal več kot samo 50 din, pa so že začeli apelirati na »gazdo Andona«, da naj on, kot najimovitejši ponu-di več kot jaz, ker je vendar nerodno, da bi Črnočani med seboj ne mogli najti kuma. Res je »gazda Andon« skočil na 250 din in jaz, da ceno še dvignem, takoj na 300 din. To jih je osupnilo še bolj in dvignilo iz rav-notežja. Vsi so mislili, da hočem jaz na vsak način biti kum in gazda Andon mi potem ni

hotel iz kolegialnosti več kvariti cene. Vsem se je zdelo to, da sem se odločil biti kum, strašno lepo, čestitali so mi, kum mi je po-ljubil roko, v znak, da mi preda kumstvo za naslednje leto in tako sem postal kum za naslednje leto. Hotel sem samo navijati ceno za kumstvo, ker sem vedel, da so kmetje trdi za denar, pa sem navsezadnje sam ostal za kuma. Seveda sem si takoj izbral namest-nika, da bi me »v primeru«, da drugo leto ne bi bil več v Črni Reki, zastopal in v mojem imenu rezal kolač, stroške pa da mu v na-prej plačam. Vendar pa so mi vsi želeli »srečo«, da bi še dolga leta ostal tu gori.

Kmalu se je zmačilo. Nekaj svojevrst-nega je bil pogled v slabo razsvetljeno, majhno šolsko sobo. Tri petrolejke na ste-nah, po podu nizke mize, polne ostankov kruha, praznih posod, steklenic, na eni iz-med miz sodček žganja, za mizami, skoro drug na drugem, ljudje mladi in stari, moški z izrazitimi, markantnimi, neobritimi obrazi, starejši z dolgimi brki, vsi s šajkačami na glavi, ženske z rutami, pisanimi krili in raz-nimi starimi brezvrednostnimi kovanimi nov-ci okrog vratu, soba zakajena od tobakovega dima, duh po žganju, razgovori, ki v vzdušju žganja radi svojevrsnega jezika postanejo po večini nerazumljivi, vse je glasno, pod vplivom žganja se živo gestikulira, tu in tam prepri, tam si zopet nazdravljajo z žga-njem itd. Svojevrsni, napol orientalski »šti-mung«. In med vsem tem — mlad slovenski učitelj.

V mraku so potem kmalu začeli odha-jati. Nekateri pa so ostali še pozno v noč.

Tako smo praznovali sv. Savo. Za vedno mi bo ostal v spominu, kot nekaj, kar more videti človek samo v teh visokih planinskih krajih.

D. M.